

teatre

FRANCESC FOGUET I BOREU

La confusa memòria dels marges

Màtria

DRAMATÚRGIA I DIRECCIÓ:

CARLA ROVIRA PITARCH

Escenari Joan Brossa, 20 de juny

La pervivència del franquisme en les estructures profundes de l'Estat espanyol posa moltes traves a la recerca de la veritat sobre els crims de la dictadura. No s'ha volgut mirar cap enrere, ni assumir la memòria col·lectiva, perquè hauria evidenciat —encara més— el caràcter immodèlic de l'anomenada *Transició*. La repressió política, judicial i econòmica que s'acarnissa actualment contra l'independentisme ha corroborat la feblesa estructural d'un sistema que no respecta ni la dissidència política ni els drets fonamentals.

Amb dramaturgia i direcció de Carla Rovira, *Màtria* parteix de la descoberta del passat familiar per reflexionar sobre la memòria i el silenci dels marges. El nucli generador de la proposta és la història real d'Enrique Isart Alonso, un avantpassat de la directora, que fou afusellat pels franquistes el 14 d'agost de 1939. Les cartes que va escriure a la família, l'expedient del judici sumaríssim a què fou sotmès i unes quantes fotografies esgrogueïdes pel pas del temps són el material documental que permet reconstruir la biografia d'aquest mariner comunista i soldat republicà, sepultat en una fossa comuna per exhumar.

Entre el teatre documental i el social, *Màtria* busca la complicitat del públic per implicar-lo en el procés de recerca que la directora va emprendre a fi de conèixer millor el passat familiar, especialment el femení. Les imatges històriques de la guerra i l'exili republicà, l'arbre genealògic, el llegat familiar i les entrevistes audiovisuals es combinen amb l'explicació del procés de descoberta, el contrapunt dels investi-

gadors, la teatralització del memorial de la família, amb derives cap al realisme màgic i la metateatralitat més domèstica, i la creació *in situ* d'un fòrum de debat sobre les polítiques de la memòria.

El protagonisme molt accentuat de la directora —que es converteix fins i tot en triple personatge— escora *Màtria* cap a una mirada personal, restrictiva, d'un passat traumàtic que no hem assumit col·lectivament. La insistència en les *troballes fetes* durant la recerca de la memòria familiar, que pren forma de nines russes, i en la discussió amb la mare, representant d'un escepticisme tant defensiu com estèril, desfocalitzen sovint el propòsit inicial de fer emergir la memòria de les víctimes i la veu silenciada de les vençudes.

Màtria es complau a jugar amb els rols de gènere, a imbricar ficció/realitat i a establir paral·lelismes amb el present (abans de començar, dues grans pantalles projec-

ten la consigna “No hi som totes, falten les preses”). La disposició d'un espai central, encerclat pels espectadors, contribueix a interpel·lar el públic sobre temes punyents com ara l'existència de les fosses comunes, la visió generacional del passat, les ferides heretades o la por a la mort. Moltes capes, de vegades plenes de tòpics, que fan confusa la memòria dels marges.

Tot i l'honestedat i les bones intencions del muntatge, *Màtria* denota la manera com la majoria dels més joves —immersos en la immediatesa— té d'acarar el passat. Sense preocupar-se gaire per diferenciar la cronologia, els contextos o els matisos de la complexitat dels fenòmens, el jovent tendeix perillosament a confondre història i memòria, a parapetar-se en l'experiència a flor de pell de l'ego i a donar més importància al procés de descoberta personal que no pas a la significació històrica i col·lectiva dels fets.